

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ในการพัฒนานานเมืองนั้นกำลังคนนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ การพัฒนาชุมชนจะก้าวหน้ามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและคุณภาพของสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพยายามเสริมสร้างกำลังคนให้มีคุณภาพดีขึ้น ประเทศจะก้าวหน้าเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและอุปนิสัยของคนในชาตินั้น ๆ โดยส่วนรวม การศึกษาเป็นเครื่องมือและจักรกลที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนตามความต้องการของประเทศ¹ เพราะการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะฝึกฝนกำลังคนเพื่อความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม พัฒนาการทางการเมือง และความก้าวหน้าของสังคมเท่านั้น แต่จะเสริมสร้างพื้นฐานทางสังคม สร้างค่านิยม ทศนคติ ตลอดจนความรู้ ความสามารถ และอุปนิสัยของคนในชาติให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประเทศด้วย² ฉะนั้นในการจัดการศึกษาก็จะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ครอบคลุมไปถึงทั้งการแก้ไขเฉพาะหน้า และการปรับปรุงอนาคตให้ดีขึ้น

---

¹ วิจิตร ศรีสะอาน, สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (เอกสารประกอบการสัมมนาการวางแผนการศึกษาระดับชาติ แผนกบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 1.

² สมชัย วุฒิปรีชา, ปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา (เอกสารประกอบการสัมมนาการวางแผนการศึกษาระดับชาติ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2512), หน้า 1.

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังมีความตื่นตัวอย่างมากเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย นับตั้งแต่หลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยคคือวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา ดังนั้นการศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและส่งเสริมการปกครองประเทศ คือการศึกษาจะต้องดำเนินการและส่งเสริมให้เยาวชนหรือพลเมืองโดยทั่วไปของชาติเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นรูปหนึ่งของการปกครอง (Democracy as a form of government) ประการหนึ่ง และในเรื่องประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นแนวทางแห่งชีวิต (Democracy as a way of life) หรือนำใจประชาธิปไตย อีกประการหนึ่ง³ ตลอดจนหาหนทางปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักการและลักษณะของสังคมแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการศึกษานั้น ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา วิชาหมวดสังคมศึกษานี้ว่ามีบทบาทอันสำคัญยิ่งจนอาจกล่าวได้ว่า สังคมศึกษาเป็นหัวใจของหลักสูตร⁴ เพราะเป็นวิชาที่ให้ความรู้ ความคิด ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปและสภาพความเป็นอยู่ของคน ช่วยให้ผู้นับเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่มีต่อมนุษย์ ช่วยอบรมกล่อมเกล่าให้ผู้นับเรียนสามารถประพฤติตนเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีจิตใจสูง รู้จักเลือกประกอบอาชีพทำมาหากินได้ จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากจุดประสงค์โดยทั่วไปของวิชาสังคมศึกษาคงนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี มีน้ำใจประชาธิปไตย มีความเชื่อถือและยึดมั่นในหลักแห่งการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย พยายามส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคมของตน

³สาโรช บัวศรี, การศึกษาของไทย (เอกสารประกอบการสัมมนาของชุมนุมรัฐศาสตร์ประยุกต์ ชมรมนิติศึกษา กลุ่มเศรษฐกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 17.

⁴Ralph C. Preston, Teaching Social Studies in the Elementary School (New York: Rinehart & Company, Inc., 1955), p. 10.

2. เพื่อพัฒนาทักษะของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม
3. เพื่อพัฒนาความสามารถที่จะคิดได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ตลอดจนสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
4. เพื่อส่งเสริมความสนใจและความเข้าใจในเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของแต่ละชาติ และเห็นคุณค่าของอดีต
5. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจโลกมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่นการผลิต และการบริการ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อซึ่งกันและกัน การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ มีสุนทรียภาพยี่สิบนั้นเป็นหลักแห่งศาสนา ตลอดจนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งอิทธิพลของหลักศีลธรรมจรรยา และค่านิยมต่าง ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์
6. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงปัญหา และความต้องการของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อที่จะหาทางป้องกันและแก้ปัญหาได้⁵

จะเห็นได้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนทุกคน มิได้มุ่งหมายแต่เพียงจะให้เด็กเรียนมีความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่มีจุดประสงค์ใหญ่อยู่ที่ความเป็นพลเมืองดี เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของสังคม ดังที่ เซอร์ลี เอช อิงเกิล⁶ (Shirley H. Engle) โลกกล่าวว่า "จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาไม่ได้อยู่ที่ตัวหนังสือ

⁵John U. Michaelis, Social Studies for Children in a Democracy (New Jersey: Prentice-Hall, Englewood Cliffs, Inc., 1960), p. 12.

⁶Shirley H. Engle, "Decision Making : The Heart of Social Studies Instruction," Crucial Issues in The Teaching of Social Studies (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1964), p. 29.

หรือเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่อยู่ที่อุปนิสัยและคุณลักษณะของประชาชน เพราะเป้าหมายของการ
 วิชาการสอนวิชาสังคมศึกษาได้แก่ความเป็นพลเมืองดี (The goal of the social
 studies lies not in information but in the character of people.
 The goal is the good citizen)" ซึ่งก็สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการดำเนินการ
 ศึกษาของชาติซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ข้อ 1 ว่า

รัฐมีจุดมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่
 โอกาสภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มี
 ระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจ
 เป็นประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ
 และทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ⁷

นอกจากนี้ ไมเคิลลีส์⁸ (John U. Michaelis) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิชา
 สังคมศึกษาว่า จะช่วยส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ และ
 ทัศนคติอันพึงปรารถนาของสังคมต่าง ๆ อีก คือ

เกี่ยวกับปัจเจกบุคคล (Self-Realization) สังคมศึกษาช่วยให้เด็กมี
 ประสบการณ์ เกิดความเจริญงอกงาม ช่วยให้เด็กมีทักษะในการใช้ภาษา การสังเกต การ
 อภิปราย การอ่าน การทำงานเป็นหมู่พวก ช่วยให้เด็กเห็นความสำคัญของอนามัยส่วนบุคคล
 และชุมชน มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน ช่วยให้เด็กได้เพิ่มพูนความรู้และสมรรถภาพ
 ของตนในการอยู่และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) สังคมศึกษาช่วยให้เด็กรู้จัก
 บุญมิตร และบุญความสัมพันธ์กับคนอื่น โดยการให้ความร่วมมือและเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น เด็ก
 จะเข้าใจและซาบซึ้งถึงการดำเนินชีวิต มารยาทอันดีงามของสังคม อุดมคติของครอบครัว
 ตลอดจนบทบาทของแต่ละคนในการอยู่และทำงานร่วมกัน และการปฏิบัติตนตามแบบประชาธิปไตย

---

⁷ กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (พระนคร:
 โรงพิมพ์ ร.ศ.พ., 2504), หน้า 3.

⁸ Michaelis, op. cit., pp. 8-10.

ในด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) สังคมศึกษา จะช่วยให้พลเมืองมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ รู้จักประกอบอาชีพตามความสามารถของตน ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน รักการทำงานเพื่อให้ได้ผลดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำทั้งที่เป็นงานส่วนตัวและทำงานร่วมกับหมู่คณะ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง (Civic Responsibility) สังคมศึกษาจะช่วยทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมทั้งรู้จักและเข้าใจถึงหน้าที่อันพึงมีต่อสังคมที่ตนอยู่และต่อประเทศชาติในฐานะพลเมืองดี โดยอาศัยการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง

เกี่ยวกับการเรียนรู้วิธีที่จะศึกษา (Learning How to Learn) สังคมศึกษาจะช่วยฝึกทักษะในการศึกษาด้วยตัวเอง และการใช้วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งวิธีการค้นคว้าด้วยตัวเอง รู้จักหาข้อสรุป ข้อยุติเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยตัวเอง

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นวิชาที่จำเป็นจะต้องจัดให้มีขึ้นในการจัดการศึกษาของประเทศ เพราะดังไคกล่าวมาแล้วว่า จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นไม่ได้เน้นอยู่ที่วิชาการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องการฝึกฝน ถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน โดยเฉพาะ⁹ คือ สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างฉลาด ถูกต้อง เหมาะสม (Making Practical Decision) โดยอาศัยวิธีการแห่งปัญญา (Method of Intelligence) และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ในการตัดสินใจจะทำสิ่งใดลงไป ทั้งในด้านพฤติกรรม การแสดงออกของตน และความรับผิดชอบต่อสังคม ก็ต้องเป็นผู้ที่รู้จักวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้รับมา ทั้งนี้ก็เพราะปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประชาชนจะต้องเผชิญและตัดสินใจในชีวิตจริงนั้นเป็นปัญหาของโลกซึ่งยุ่งยากซับซ้อน ในการ

⁹Edwin Fenton, Teaching The New Social Studies in Secondary Schools (New York: Holt, Rinehart and Winston Inc., 1966), p. 63.

พิจารณาทัศนียภาพอย่างจะต้องมีการใคร่ครวญไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นด้วย¹⁰ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่วิชาสังคมศึกษาจะต้องเสริมสร้างให้ประชาชนของชาติมีคุณสมบัติดังกล่าว ดังคำกล่าวของ เซอร์ลี เอช อิงเกิล ที่ว่า "ในการปฏิบัติตามแนวคิดแบบประชาธิปไตย (Democratic Ideology) นั้น ประชาชนจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ตัดสินใจได้อย่างฉลาด ในด้านเป้าหมายแห่งสังคม (Social Goal) และพฤติกรรมของตนที่มีต่อสังคม โดยอาศัยความเชื่อถือที่มีต่อข้อเท็จจริงและการประเมินผลของเขาเอง"¹¹ ซึ่งก็ตรงกับความคิดของ สมิท (Smith) ครูซ (Krouse) และแอทกินสัน (Atkinson) ที่ว่า "ในสังคมแบบประชาธิปไตย โรงเรียนเมื่อมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้ให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครอง เพราะถ้าหากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของกลุ่มขาดความซามซึ่งเห็นคุณค่าของสถาบันประชาธิปไตยและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมด้วยกันแล้ว รากฐานของระบบการปกครองของเราจะล้มเหลว"¹²

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุถึงจุดหมายต่าง ๆ ได้ก็คือครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษา แม้ว่าครูสังคมศึกษาไม่ใช่ผู้ที่รับผิดชอบในการผลิตพลเมืองดีให้แก่ชาติแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่รวมมือกับครูสอนวิชาต่าง ๆ และสถาบันอื่น แต่งานของครูสังคมศึกษาก็นับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะครูสังคมศึกษามีความรับผิดชอบโดยตรง (Unique Responsibility) ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้เกิด

¹⁰ Shirley H. Engle, "Exploring The Meaning of The Social Studies," The Social Education, Vol. 35, No. 3 (March, 1971), p. 284.

¹¹ Ibid., pp. 285-286.

¹² Edward W. Smith, Stanley W. Krouse and Mark M. Atkinson, "Social Studies Program," The Educator's Encyclopedia (New York: Prentice-Hall, Inc., 1969), p. 347.

ขั้นในตัวของผู้เรียน¹³ ครูสังคมศึกษาจะเป็นผู้ช่วยสร้างพลเมืองดีที่ประเทศต้องการอย่างดีที่สุด ด้วยการอาศัยเนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องช่วยให้เด็กเกิดความรู้ ความคิด ภูแนทางที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางสติปัญญา ความคิดจิตใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้น มีหลักธรรมประจำใจเป็นเครื่องยึดถือและนำมาปฏิบัติในการแก้ปัญหาชีวิตได้ อยางดี มีความรู้ตามควรแก่วัยและฐานะ ไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยสร้างคนให้อยู่ในกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีของไทย มีชีวิตและบทบาทในสังคมได้เหมาะสมตามสิทธิและหน้าที่ของตน และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ความต้องการของบ้านเมืองและของตนเอง

ปัจจุบันสังคมซึ่งกำลังพัฒนาของไทยก็ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านการยก ระดับความเป็นอยู่ และการปรับปรุงคุณภาพของประชาชนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการสร้างเสริมวัฒนธรรมและความเป็นประชาธิปไตยอันเป็นรากฐาน การปกครองของประเทศ ปัญหาซึ่งสังคมไทยประสบอยู่ก็เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของ พลเมืองของประเทศ ปัญหาที่ประสบอยู่ในสังคมไทยซึ่งเห็นเด่นชัดก็มีหลายอย่าง อาทิเช่น การวิจัยของ วัลลภ พุ่มพวง¹⁴ เกี่ยวกับความคิดเห็นในการเป็นพลเมืองดี ได้พบว่าคนไทย ในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความคิดเห็นไม่ถูกต้องในเรื่องค่านิยมและคำสอนในศาสนา เรื่อง ความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมือง และเรื่องความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย ส่วนความรู้ เกี่ยวกับการปกครองโดยทั่วไป คนไทยในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดถูกต้องเพียงร้อยละ 50 ซึ่ง แสดงว่า การจัดการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสมบูรณ์ตามจุดหมาย

¹³ Allen Jack, The Teacher of The Social Studies (The National Council For The Social Studies, 1952), p. 2.

¹⁴ วัลลภ พุ่มพวง, "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, 2513.)

ในด้านโครงสร้างการปกครองในระบบประชาธิปไตยซึ่งมิได้เป็นไปอย่างมีผลนั้นก็ เป็นเพราะว่าประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นิยมความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการปกครองและการเมือง จะเห็นได้จากสถิติในเรื่องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมา มีการเลือกตั้งทั่วไปที่สำคัญ 12 ครั้ง มีเพียงครั้งเดียวที่มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกินกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งได้แก่เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 57.33¹⁵ แม้ในการเลือกตั้งครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 มีเพียงร้อยละ 49¹⁶

ในด้านปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมและอื่น ๆ ของไทยก็นับว่าอยู่ในอัตราสูงขึ้นทุกปี ดังเช่นในปี พ.ศ. 2501 มีผู้กระทำผิด 25,000 ราย ในปี พ.ศ. 2510 อัตราเพิ่มเป็น 31,805 ราย มีคดีอาชญากรรมโดยเฉลี่ยแล้วในจำนวนประชากร 1 แสนคน มีคดีเกิดขึ้นถึง 2,107 ราย¹⁷ ในปี 2513 นั้นจำนวนผู้กระทำผิดเฉพาะในคดีอุกฉกรรจ์ทั่วราชอาณาจักรซึ่งได้แก่คดีฆาตกรรม ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วางเพลิง มีจำนวนถึง 11,769 ราย แต่ก็ยังมีจำนวนผู้กระทำผิดในคดีต่าง ๆ ดังกล่าวเพิ่มจำนวนเป็น 11,802 ราย ในปี พ.ศ. 2514 แม้แต่ในปี 2515 มีจำนวนผู้ที่กระทำผิดดังกล่าวลดลงบ้าง แต่ก็มีจำนวนสูงถึง 11,248 ราย¹⁸ นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหรือ

¹⁵ กองเลือกตั้ง, กระทรวงมหาดไทย, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เล่ม 1 (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 75.

¹⁶ กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย, รายงานการวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 10 กุมภาพันธ์ 2512 (2513), หน้า 52.

¹⁷ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ, สภาพและสาเหตุของอาชญากรรม (เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2512), หน้า 4-5.

¹⁸ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ, เอกสารตารางสถิติคดีอุกฉกรรจ์ทั่วราชอาณาจักร แสดงจำนวนคดีที่เกิด-จับได้เปรียบเทียบเพิ่มลด พ.ศ. 2510-2515 (อค์สำเนา.)

ผู้เยาว์ ในปี พ.ศ. 2511 มีเด็กและเยาวชนซึ่งสถานพินิจรับไว้ระหว่างสอบสวน 3,221 คน ศาลพิพากษามีความผิด 1,498 คน ความผิดเหล่านี้มีลักษณะ เช่นกันกับผู้ใหญ่ทำ เช่น คดีวางเพลิง กระทำอนาจาร ข่มขืน ฆ่าคนตาย ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ เป็นต้น¹⁹

ทางบ้านเศรษฐกิจนั้น ถ้ามองดูในรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคทั้งของทางราชการและประชาชนก็มีแนวโน้มไปในทางพุ่มเฟือยมากขึ้น การออมภายในประเทศมีแนวโน้มต่ำลงทุกที ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้ของคนวันก็ยิ่งมากขึ้นทุกที จนเป็นที่น่าหวั่นเกรงอันตราย²⁰

ทางด้านสังคมนั้น ปัจจุบันสภาพของสังคมและความเชื่อถือในทางสังคมได้เปลี่ยนไป ทำให้การวัดคุณค่าทางสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย คนนิยมนับถือผู้ที่มียานพาหนะ มีเงินมีตำแหน่งหน้าที่ เน้นวัตถุนิยมมากกว่าคุณงามความดี ทำให้ความละอายและเกรงกลัวต่อบาปหมดสิ้นไป พฤติกรรมและค่านิยมทางสังคมทำให้คนคำนึงถึงแต่ความร่ำรวยและอำนาจ จนขาดความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นผลเสียต่อภาวะทางเศรษฐกิจในแง่ของความแตกต่างระหว่างรายได้ของคน ซึ่งความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชาชนนี้ถ้ามีอยู่มากแล้วจะเป็นช่องทางให้คอมมิวนิสต์เข้ามาแทรกแซงขยายผลจากช่องทางนี้ได้ง่าย²¹

ปัญหาเหล่านี้ก็สะท้อนให้เห็นข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาอบรม โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จะต้องฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจในด้านค่านิยม เช่นเกี่ยวกับการ

¹⁹ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง, กระทรวงยุติธรรม, การแก้ไขเด็กกระทำผิด, หน้า 21.

²⁰ชินวุธ สุนทรสิมะ, อนาคตทางเศรษฐกิจของไทย ร.ศ. 200, (เอกสารประกอบการสัมมนาของชุมนุมรัฐศาสตร์ประยุกต์ ชมรมนิติศึกษา กลุ่มเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 56.

²¹ชินวุธ สุนทรสิมะ, เรื่องเดิม, หน้า 57.

ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้อ่านคำร้องชีวิตอยู่ในสังคมได้สมกับเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า และจากการวิจัยพบว่า สถานภาพของวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับต่ำ²² ซึ่งสืบเนื่องจากการสอนที่ไร้แต่การบรรยาย และให้นักเรียนท่องจำรายละเอียดข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากตำราเรียนเพื่อใช้ในการทดสอบแบบพบทวนความจำ ทำให้นักเรียนหันไปสนใจวิชาอื่น ๆ ซึ่งมีการนำวิธีสอน และอุปกรณ์ที่น่าสนใจทำทลายความคิดมากกว่ามาใช้ ในประเทศไทยโดยทั่วไปแล้ววิธีการสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อุปกรณ์น้อยไม่ทันสมัย และครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยเกินไป²³

พิจารณาแล้วอาจสรุปได้ว่า การสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังไม่สามารถสอนให้บรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้อย่างสมบูรณ์ที่ว่า วิชาสังคมศึกษามุ่งจะฝึกให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรู้ความคิด รู้จักใช้เหตุผลและวิจารณ์อย่างถูกต้อง รู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวและประเทศชาติ รู้จักใช้สิทธิในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม²⁴ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษามากมีความรู้เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาแต่ในเนื้อหาวิชา คือ สามารถที่จะตอบข้อสอบที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ เท่านั้น และมีพฤติกรรมหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงผลของการเรียนการสอนสังคมศึกษาซึ่งส่อไปในทางที่ไรผล อาทิเช่น ในวันที่เกิดเหตุการณ์วินาศภัยในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ในบางเรื่อง นักเรียน นิสิต นักศึกษาไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้ถูกต้อง เพราะการกระทำของนักเรียน นิสิต นักศึกษา บางกลุ่มได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและสถานที่ทางราชการ คือ มีผู้ทำการ

²²Fenton, op. cit., p. 65.

²³จิตรปทุมรวม เถาว์ชันนา, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.)

²⁴Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum (New York: Harper & Brother, 1960), p. 300

เผ่าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล รวมทั้งสำนักงาน ก.ต.ป. และกองบัญชาการตำรวจนครบาล นอกจากนี้บรรดานักเรียน นิสิต นักศึกษา มีการเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสิทธิและสิ่งต้องการอยู่เสมอ เมื่อผลของการเรียกร้องไม่เป็นไปตรงกับความต้องการหรือไม่ทันใจ ก็จะมีการแสดงออกที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ตัวอย่างเช่น กรณีของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ไซยะเบิดชวคหว่างป่าหอบประชุมครูสภาได้รับความเสียหาย

การที่การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ควรจะเป็นนั้นก็เนื่องมาจากข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ คือ ด้านวิธีสอน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์การสอน โปรแกรมการเรียนการสอน ตลอดจนตัวครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แต่ปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาก่อนสิ่งอื่นใดก็คือครู เพราะเป็นที่ทราบแน่ชัดแล้วว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนการสอนคือตัวครู แมว่ว่านักการศึกษาจะได้วางหลักสูตร ประมวลการเรียนการสอน มีตำราเรียนที่ดีและเหมาะสมเพียงใด แต่ถ้าครูผู้สอนไม่มีสมรรถภาพพอไม่เข้าใจในจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้และดำเนินการสอนให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของวิชาที่ตนสอนได้แล้ว ก็เป็นอันว่าการเรียนการสอนนั้นไม่มีผลอะไรเลย

เป็นความจริงที่ว่า ครูที่ดีมีประสิทธิภาพ เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาที่ตนสอน มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะครูจะเป็นผู้วางรากฐานให้แก่เด็ก ถ้าครูที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและระเบียบวิธีสอน ก็จะรู้จักเลือกสรรเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียน ดังที่ เอช. ซี. เบอโรว²⁵ (H.C. Burrow) ได้กล่าวไว้ว่า "หนังสือที่ดีมีประโยชน์และคุณค่า แต่ครูที่ดียังมีประโยชน์และคุณค่ามากกว่า เพราะครูที่ดีสามารถที่จะสอนได้ดีไม่ว่าหนังสือแบบเรียนจะดีหรือเลว... ครูที่ไม่มีประสิทธิภาพนั้นไม่อาจจะทำการสอนได้ดี แมว่ว่าหนังสือที่ใช้จะดีมีคุณค่าปานใด แต่ครูที่ดีมีประสิทธิภาพสามารถที่จะทำได้ (Good books are useful but good teachers are better. A good

²⁵ หนวยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู, ผลการสัมมนาครูสอนภาษาอังกฤษสังกัดกรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2501 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503), หน้า 6.

teacher can teach with a good book or bad book... A bad teacher can not even teach with a good book, but a good teacher can do anything)"

ดังกล่าวนั้นแล้วข้างต้น การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจะมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดหมายที่ใดกำหนดไว้ ครูสังคมศึกษานี้ว่ามีบทบาทอันสำคัญยิ่ง ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจจุดหมายของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชานี้ เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี และมีใจรัก แต่เท่าที่เป็นอยู่ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มักจะขาดคุณสมบัติและลักษณะดังกล่าว ครูที่สอนสังคมศึกษาบางคนไม่เคยได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านนี้มาก่อน แต่มีความจำเป็นที่จะต้องรับหน้าที่สอนวิชาใดวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศึกษาหรือทำการสอนทั้งหมด เนื่องจากไม่มีครูสอน ซึ่ง ริชาร์ด อี. บานิสเตอร์ (Richard E. Banister)²⁶ ได้เขียนในบทความชื่อ "A Social Studies Program for The Space Age" ว่า จากการไปสังเกตการสอนและสนทนากับครูผู้สอนตลอดจนอภิปรายปัญหาต่าง ๆ กับศึกษานิเทศก์ ผู้เขียนได้ลงความเห็นว่ามีครูเพียงเล็กน้อยที่ทราบว่าทำไมจึงต้องสอนวิชาสังคมศึกษา ครูบางคนกล่าวว่า สอนไปตามหนังสือ หรือสอนสังคมศึกษาเพราะวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องเรียนของโปรแกรมประจำวัน มีครูเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่สอนเพื่อจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเข้าใจและพฤติกรรมของนักเรียน และก็สอดคล้องกับการวิจัยของ แคนดี้ วิลลาร์ด อูจิ้น²⁷ (Gandy Willard Eugene) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ยังขาดการศึกษา และมีการฝึกฝนในด้านเนื้อหาวิชาน้อยมากจนเป็นที่น่าวิตก จากการสำรวจปรากฏว่า มีครู 47.3 % ไม่เคยเรียนวิชาภูมิศาสตร์เลย

²⁶ Richard E. Banister, "A Social Studies Program for The Space Age," The Social Studies, Vol. LVI, No. 5 (October, 1965), p. 167.

²⁷ Gandy Willard Eugene, "The Status of Geography in The Public Senior High Schools of California," Dissertation Abstracts, Vol. XX, No. 11 (1960), p. 4347.

ครู 76.5 % เคยเรียนมาเพียง 6 หน่วยกิต หรือน้อยกว่านั้น และมีครู 42 % คัดค้านที่จะสอนวิชานี้ สำหรับประเทศไทยจากการศึกษาลงการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เขาวภา สิงหะพันธ์²⁸ พบว่า ครูร้อยละ 64.70 สอนสังคมศึกษาเพราะครูใหญ่จัดให้สอน ครูร้อยละ 11.46 สอนเพราะขาดครู มีครูร้อยละ 26.47 สอนเพราะถนัดสอนวิชานี้ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ ปราณี หัตถ์ฉลาด²⁹ ที่พบว่า ครูร้อยละ 34.88 สอนวิชาสังคมศึกษาเพราะผู้บังคับบัญชามอบหมายให้สอนเนื่องจากขาดครู นอกจากนั้น สุปानी โคตรจรัส³⁰ ได้ทำการวิจัยในปี 2510 พบว่า ครูร้อยละ 26 ให้เหตุผลว่า ไม่ชอบสอนวิชาสังคมศึกษาเพราะไม่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดี และครูร้อยละ 11 สอนเพราะไม่มีคนอื่นสอนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการเตรียมครูสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูที่ผลิตครูสังคมศึกษาระดับปริญญา ซึ่งจะออกไปเป็นครูสังคมศึกษาในอนาคต เพื่อทราวนิสิตนักศึกษาครูแต่ละคนมีปัจจัยอะไรที่เป็นแรงจูงใจทำให้เลือกเรียนหรือเป็นครูสังคมศึกษา ผู้วิจัยเชื่อว่าประสิทธิภาพของครูสังคมศึกษาจะมีความแตกต่างกัน ถ้ามีปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน นิสิต นักศึกษาซึ่งเรียนวิชาสังคมศึกษาเพราะมีใจรัก เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาที่ตนเรียน ตลอดจนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาทั้งในแง่ของการเรียนการสอน นิสิต นักศึกษาผู้นั้นเมื่อสำเร็จการศึกษา

²⁸เขาวภา สิงหะพันธ์, "ปัญหาการสอนสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนการช่างภาคการศึกษา 1" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.)

²⁹ปราณี หัตถ์ฉลาด, "โปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.)

³⁰สุปानी โคตรจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.)

ไปแล้วจะเป็นครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และสามารถทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้ดีและแน่นอนกว่าผู้ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่มีความพร้อม หรือเตรียมตัวล่วงหน้า ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันฝึกหัดครูที่จะปรับปรุงคุณภาพของครูสังคมศึกษาในอนาคตให้มีคุณสมบัติสอดคล้องและตรงกับความต้องการที่เป็นอยู่ คือเป็นผู้มีความพร้อมและได้รับการเตรียมตัวอย่างเพียงพอในค่านิยมวิชาการ มีความสนใจ มีทัศนคติที่ดี เห็นความสำคัญของวิชาที่ตนสอน พร้อมทั้งจะอุทิศตัวเองให้กับการสอน และสถาบันฝึกหัดครูจะก่อให้เกิดความสนใจและเพ่งเล็งถึงวิธีการคัดเลือก รวมทั้งช่วยทำให้บุคคลที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นครูสังคมศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่จูงใจในการเลือกวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท ของนิสิตนักศึกษาครูในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของปัจจัยที่จูงใจในการเลือกวิชาสังคมศึกษาของนิสิตครูศาสตร์ และนิสิตนักศึกษาวิชาลัยวิชาการศึกษา
3. เพื่อสำรวจพื้นฐานความรู้ของนิสิตนักศึกษาครูในแต่ละแห่ง ว่าจะ เป็นปัจจัยในการเลือกเรียนหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนิสิตนักศึกษาซึ่งกำลังเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท ในสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 แห่ง
2. การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับสาเหตุที่ทำให้ให้นิสิตนักศึกษาครูเหล่านี้เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท รวมทั้งความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่จูงใจให้เลือกเรียน และพื้นฐานความรู้ของนิสิตนักศึกษา

คุณค่าของการวิจัย

1. สถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ อาจนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน โปรแกรมการสอนวิชาสังคมศึกษา และสังคมศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และเพื่อจะได้เป็นการปรับปรุงคุณภาพของนิสิตนักศึกษาครูสายสังคมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลของการวิจัยจะช่วยทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา และปัจจัยสำคัญที่ทำให้นิสิตนักศึกษาครูเหล่านี้เลือกวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก-โท
3. ผลของการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาเอก-โท ของนิสิตนักศึกษาครูต่อไป
4. ผลการวิจัยอาจเป็นแนวทางให้แก่ นิสิตนักศึกษา ครู ผู้สนใจอื่น ๆ ซึ่งจะทำการค้นคว้าวิจัยในเรื่องนี้ต่อไป

ขอตกลง เบื้องต้น

ปัจจัยที่มุ่งใจในการเลือกวิชาสังคมศึกษาระหว่างนิสิตนักศึกษาชาย และนิสิตนักศึกษาหญิง ไม่แตกต่างกัน

ความจำกัดของการวิจัย

1. แบบสอบถาม อาจสื่อความหมายได้ไม่ชัดเจนพอ ซึ่งมีผลทำให้คำตอบไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการ
2. ผู้ตอบแบบสอบถาม อาจตอบแบบสอบถามบางข้อไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เดียว

000423

คำจำกัดความ

1. ปัจจัยที่จูงใจ หมายถึง เหตุผลต่าง ๆ หรืออิทธิพลที่จูงใจให้นิสิตนักศึกษาเลือกเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. วิชาสังคมศึกษา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้านสังคมและธรรมชาติ ได้แก่ วิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ที่จัดสอนในสถาบันฝึกหัดครู เพื่อจะให้นิสิตศึกษาครูกำไปสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาถือว่าเป็นวิชาหนึ่งที่กล่าวไว้ในหลักสูตร พ.ศ. 2503
3. นิสิตนักศึกษาคครู หมายถึงผู้ที่กำลังเรียนวิชาสังคมศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย